

SXEDIO.FW8

22.11.1951: Ο ΕΛΛΑΔΙΤΗΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΟΣ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑ ΣΤΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΕΘΝΗ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΛΑΟΥ

Παρά το έντονο παρασκήνιο από την Αγγλία τόσο στην Αθήνα όσο και στο Παρίσι, για να μη εγείρει η αντιπροσωπεία της Ελλάδας το Κυπριακό στην έκτη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στο Παρίσι, η ελληνική αντιπροσωπεία μη υπακούοντας στις οδηγίες του υπουργείου Εξωτερικών της Ελλάδας και του Στρατηγού Πλαστήρα αποφάσισε ότι θα ήγειρε το Κυπριακό.

Ομιλητής ήταν ο βουλευτής Γεώργιος Μαύρος ο οποίος στην ομιλία του κάλεσε τη Βρετανία να ικανοποιήσει τους πόθους της Κύπρου.

Ήταν η πρώτη φορά που το Κυπριακό εγειρόταν σε Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και μάλιστα από την Ελλάδα όπως ήθελε η Εθναρχία υπό τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Είπε ο Γεώργιος Μαύρος στην ομιλία του:

"Η Ελληνική Αντιπροσωπεία θα έχη βραδύτερον την ευκαιρίαν να εκθέση τας απόψεις της επί των διαφόρων κεφαλαίων των υπό μελέτην εκθέσεων. Επιτρέψατε μοι σήμερον να ασχοληθώ με εν μόνον ζήτημα, το οποίον είναι εξαιρετικώς ουσιαστικόν διά τη συζήτησιν μας.

Πρόκειται περί της βασικής στάσεως ημών έναντι των μη αυτοκυβερνωμένων λαών. Δεν δύναμαι βεβαίως να ελπίζω ότι θα δυνηθώ να συναγωνισθώ εις σαφήνειαν και εμβρίθειαν με όσα πολλά μέλη της Επιτροπής ημών είπον προ εμού ως προς την ιερότητα της αποστολής των Ηνωμένων Εθνών, εν σχέσει με τους λαούς, οι οποίοι διά τον ένα ή τον άλλον λόγον δεν απέκτησαν ακόμη το δικαίωμα να καθορίζουν οι ίδιοι το μέλλον των.

Είναι εξαιρετικώς ευχάριστον εν σχέσει με το ζήτημα τούτο να ακούωμεν τας υψηλάς αυτάς αρχάς επιβεβαιουμένας από αντιπροσώπους αυτών τούτων των

αποικιακών Δυνάμεων όπως θαυμασίως έπραξε τουτο ό έντιμος αντιπρόσωπος του Ηνωμένου Βασιλείου. Δύναμαι δε μετά βεβαιότητος να είπω ότι εντός τουλάχιστον του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών δεν φαίνεται υφισταμένη διαφωνία ως προς το γεγονός ότι τελικός σκοπός των προσπαθειών μας είναι ή πρέπει να είναι η καθοδήγησις των λαών αυτών προς αυτοκαθορισμόν της τύχης των.

Ο σκοπός αυτός είναι ο μόνος σύμφωνος με τας αρχάς διά τας οποίας επολεμήσαμεν και διά τας οποίας ακόμη μαχόμεθα.

Ο σκοπός αυτός είναι ο μόνος σύμφωνος με τας αρχάς διά τας οποίας επολεμήσαμεν και διά τας οποίας ακόμη μαχόμεθα και υπέρ των οποίων υπεγράψαμεν τον Χάρτην εις τον Άγιον Φραγκίσκον.

Μετά τους λόγους μου αυτούς νομίζω ότι είναι καθήκον μου να τονίσω τον βαθμόν της απογοητεύσεως με τον οποίον η αντιπροσωπεία μου σημειώνει την καταφανή έλλειψιν παροχής πολιτικών πληροφοριών επί των μη αυτοκυβερνωμένων εδαφών εκ μέρους των διοικουσών δυνάμεων, έστω και αν αύται έχουν επί εκουσίας βάσεως συστηθή εκ μέρους της Γενικής Συνελεύσεως.

Δεν θα απετέλει θετικήν συμβολήν προς την ενίσχυσιν της οργανώσεως μας, εάν αι εν λόγω δυνάμεις συνεμορφούτο προς την σύστασιν αυτήν της συνελεύσεως; Ας διερωτηθώμεν ποίος εναι ο σκοπός εις τον οποίον αποβλέπουν τα Ηνωμένα Έθνη, όσον αφορά τους μη αυτοκυβερνωμένους λαούς.

Ως έχον την ευκαιρίαν να αναφέρω προηγουμένως, ο σκοπός μας και η προσπάθεια μας είναι να αναπτύξωμεν ευθύς ως καταστή τούτο δυνατόν, τους λαούς αυτούς και τους οδηγήσωμεν προς μίαν αυτοδιάθεσιν, λαμβάνοντες υπ' όψιν τους πολιτικούς ποθους των, ως τούτο διατυπούται εις την παράγραφον Β του άρθρου 73 του Χάρτου. Την παράγραφον αυτήν ο Καταστατικός Χάρτης δεν θεωρεί υποθέτω, ως ζήτημα ενδιαφέρον αποκλειστικώς τας διακούσας δυνάμεις, αλλ' ως αφορών όλα τα Ηνωμένα Έθνη και τους λαούς γενικώς των Ηνωμένων Εθνών. Η

συμπλήρωσις επομένως των περιεχομένων των παραγράφων Α έως Δ του άρθρου της αφορώσης την παροχήν στατιστικών και άλλων τεχνικών πληροφοριών, δεν δυνάμεθα λογικώς να υποστηρίξωμεν ότι αύται αποτελούν την μόνην υποχρέωσιν των διοικουσών δυνάμεων, βάσει του 73ου άρθρου. Οιαδήποτε άλλη ερμηνεία θα περιόριζεν αδίκως τον σκοπόν του άρθρου τούτου και θα το μετέτρεπεν εις μίαν απαρίθμησιν θεωρητικών όρων στερουμένων πάσης πραγματικής αξίας.

Επί πλέον πάσα άλλη ερμηνεία θα μας ωδήγει εις το παράλογον συμπέρασμα ότι πληθυσμοί διοικούμενοι βάσει του συστήματος κηδεμονιών τυγχάνουν μεταχειρίσεως προτιμήσεως εν συγκρίσει προς λαούς οι οποίοι δεν αυτοκυβερνώνται ακόμη και οι οποίοι γενικώς αναγνωρίζονται ότι είναι ώριμοι προς αυτοδιάθεσιν. Η φανερά επομένως αντίφασις μεταξύ των κεφαλαίων 11 και 12 του Καταστατικού Χάρτου πρέπει να εκλείψη διότι δεν υφίσταται εν τω πνεύματι του Χάρτου.

Τα Ηνωμένα Έθνη είναι ζων οργανισμός εν δυναμική αναπτύξει, θα καθίστατο νεκρός θεσμός εάν επέπρωτο να θεωρηθή ως συσώρευσις αμεταβλήτων μορφών. Αυτός είναι ο λόγος διά τον οποίον η αντιπροσωπεία μου με θλίψιν και απογοήτευσιν σημειώνει την έλλειψιν πολιτικών πληροφοριών αφορώσων ωρισμένας μη αυτοκυβερνωμένας περιοχάς. Αναφέρομαι συγκεκριμένως εις την Κύπρον. Δεν νομίζω ότι υπάρχει τις εντός της αιθούσης ταύτης, ή εκτός αυτής, όστις αγνοεί τον υπέρτατον βαθμόν πολιτισμού τον οποίον από χιλιετηρίδων ο κυπριακός λαός αποκαλεί ιδικόν του και είμαι βέβαιος ότι ουδείς θα αμφισβητήση την ωριμότητα των κυπρίων όπως αυτοί οι ίδιοι καθορίζουν το μέλλον των.

Τον Ιανουάριον του 1950 ο λαός της Κύπρου εις μίαν αυθόρμητον εκδήλωσιν της θελήσεως του προέβη εις λαϊκόν δημοψήφισμα. Είμαι βεβαιος ότι ο έντιμος αντιπρόσωπος του Ηνωμένου Βασιλείου έχει γνώσιν της συντριπτικής πλειοψηφίας διά της οποίας ο λαός της Κύπρου εξέφρασε τους πολιτικούς του πόθους.

Είναι λυπηρόν εν τούτοις ότι το Ηνωμένον Βασίλειον απεφάσισε να μη ανακοινώση την πληροφορίαν ταύτην προς τα Ηνωμένα Έθνη αποστερούν ούτω την οργάνωσιν μας ενός εξαιρετικώς καταλλήλου και σημαντικού γεγονότος εκφραζοντος την επιθυμίαν και την θέλησιν του λαού της Κύπρου προς αυτοδιάθεσιν. Η ελληνική αντιπροσωπεία φέρουσα το ζήτημα τούτο ενώπιον της Επιτροπής, το πράτει με την ελπίδα ότι η αντιπροσωπεία του Ηνωμένου Βασιλείου δεν θα λείψη να λάβη υπό σοβαράν άποψιν τα γεγονότα τα οποία ανέφερον.

Ελπίζομεν επί πλέον ότι η Βρετανική Κυβέρνησις θα ικανοποιήση τους πόθους της Κύπρου συμφώνως προς τας αρχάς αι οποίαι τόσον εμφαντικώς εξετέθησαν από όλους τους αντιπροσώπους κατά την διάρκειαν της γενικής συζητήσεως".

Ο Γεώργιος Μαύρος είχε περιορισθεί στην ομιλία του, σύμφωνα με τον ανταποκριτή της φιλεκυβερνητικής εφημερίδας των Αθηνών "Καθημερινή" μόνο στις ευχές και αφαίρεσε από την ομιλία του βαρύτερες φράσεις όπου κυρίως τονιζόταν η υποχρέωση της Αγγλίας να ικανοποιήσει τις διεκδικήσεις του Κυπριακού λαού.

Μετέδωσε ο ανταποκριτής:

"Ο λόγος του κ. Μαύρου εις τον οποίον διά πρώτην φοράν ανεφέρθη επισήμως το όνομα της Κύπρου δημοσία εις τα Ηνωμένα Έθνη εκ μέρους αντιπροσώπου της Ελλάδος, δεν προεκάλεσεν οιανδήποτε από της Βρετανικής πλευράς αντίδρασιν. Εντύπωσιν όμως προεκάλεσε το γεγονός ότι εις το διανεμηθέν γραφομηχανημένον κείμενον του λόγου του κ. Μαύρου απεκόπη πλέον της ημισείας σελίδος και ακριβώς η παράγραφος εκείνη εις την οποίαν ανεφέρετο συγκεκριμένως η υποχρέωσις της Αγγλίας όπως ικανοποιήση την εθνικήν διεκδίκησιν του Κυπριακού λαού, ως εγνώσθη δε εξ εγκύρου συμμαχικής πηγής, η αποκοπή αυτή εγένετο την τελευταίαν στιγμήν κατόπιν ειδικών οδηγιών της Ελληνικής Κυβερνήσεως, προς την εν Παρισίοις Ελληνικήν αντιπροσωπείαν.

Εγνώσθη ακόμη ότι η ενέργεια αυτή της

ελληνικής Κυβερνήσεως οφείλεται εις προσωπικήν επέμβασιν του Αγγλου υπουργού των Εξωτερικών κ. Ηντεν προς τον κ. Πλαστήραν ότι η εντονωτέρα εκ μέρους της Ελλάδος ανακίνησις κατά την παρούσαν στιγμήν του Κυπριακού δεν ενδείκνυται και ότι εν ουδεμιά περιπτώσει πρέπει να δημιουργηθούν τοιαύτης φύσεως ζητήματα, δυνάμενα να βλάψουν τοσοτα ελληνικά όσον και τα αγγλικά συμφέροντα".

Ο Σωκράτης Λοϊζίδης ήταν πραγματικά ικανοποιημένος και όλη η Κύπρος ιδιαίτερα.

Μόλις ο Μαύρος τέλειωσε το λόγο του, ο Ζήνων Ρωσίδης, έτρεξε κοντά του, τον αγκάλιασε και τον φίλησε.

Αργότερα είχε πολύ καλά λόγια να πει για τη ομιλία του Γεωργίου Μαύρου:

" Σήμερα, γίνεται ό,τι είναι δυνατόν διά να καταστή συνείδησις εις τον ΟΗΕ ότι η εξακολούθησις του αποικιακού καθεστώτος εις την Κύπρον αποτελεί κόλαφον κατά των αρχών και σκοπών τούτου δ' αυτόν δε τον λόγον υπεβλήθη η αίτησις ακροάσεως του Εθνάρχου εις την Επιτροπήν Κηδεμονιών.

Η δοθείσα ευρεία ερμηνεία εις το ζήτημα της παρουσιάσεως των αντιπροσώπων ιθαγενών της Νοτιοδυτικής Αφρικής ενώπιον της Επιτροπής Κηδεμονιών δίδει βασίμους ελπίδας ότι θα δυνηθή να ακουσθή και η φωνή της Κύπρου ή τουλάχιστον να αναγνωσθή το τηλεγράφημα του Αρχιεπισκόπου Κύπρου.

Ο,τιδήποτε όμως, είπε, και αν συμβή, μόνον όφελος θα προκύψη, διότι είτε αμέσως, είτε εμμέσως, αι αντιπροσωπείαι θα λάβουν πλήρη γνώσιν της περί ελευθερίας και αυτοδιαθέσεως αξιώσεως του Κυπριακού λαού και της αντιθέσεως ήτις υφίσταται μεταξύ του επί της Κύπρου αποικιακού καθεστώτος και των βασικών αρχών και σκοπών του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών".

Αλλά και το δεύτερο μέλος της Κυπριακής αντιπροσωπείας της Εθναρχίας, ο Ζήνων Ρωσίδης αισθανόταν το ίδιο.

Σε δήλωση του στους δημοσιογράφους ο Ρωσίδης είπεν ότι το ζήτημα της Κύπρου προωθείται ασφαλώς,

αλλά βαθμιαίως προς τη λύση του.

Πρόσθεσε σύμφωνα με τον ανταποκριτή της αθηναϊκής εφημερίδας "Το Βήμα":

"Ο τρόπος κατά τον οποίον η ελληνική αντιπροσωπεία εισήγαγε το πρώτον το κυπριακόν διά της μνημονεύσεως του υπό του κ. Πολίτη εις την γενικήν συνέλευσιν και κατόπιν διά της αγορεύσεως του κ. Μαύρου εις την τετάρτην Επιτροπήν έχει το πλεονέκτημα ότι παρουσιάζει το κυπριακόν ως προαγόμενον προς τη λύσιν του, διότι συγχρόνως αποτελεί προειδοποίησιν προς την Αγγλίαν ότι η Ελλάς θα θέση το κυπριακόν εις την προσεχή συνέλευσιν, βάσει του άρθρου **10**, εκτός εάν εν τω μεταξύ η Αγγλία προέλθη εις διμερείς διαπραγματεύσεις με την Ελλάδα διά την επίλυσιν του ζητήματος συμφώνως προς την πανηγυρικός εκφρασθείσαν θέλησιν του κυπριακού λαού διά του δημοψηφίσματος του **1950** διά την Ενωσιν με την Ελλάδα και εντός του πνεύματος του Χάρτου του ΟΗΕ περί αυτοδιαθέσεως των λαών".

Η Αγγλία προσποιόταν δημόσια ότι δεν είχε ανησυχήσει από την αναφορά του Γεωργίου Μαύρου στο Κυπριακό. Βρεττανός εκπρόσωπος δήλωσε μάλιστα στο Παρίσι σαν ρωτήθηκε για την ομιλία του Μαύρου:

"Η Αγγλική κυβέρνησις από καιρού είναι εν γνώσει των ελληνικών απόψεων επί του Κυπριακού ζητήματος. Αι ελληνικαί κυβερνήσεις επίσης γνωρίζουν καλώς τας επ' αυτού Αγγλικάς αντιλήψεις. Η ελληνική αντιπροσωπεία είχε βεβαίως απόλυτον δικαίωμα όπως φέρη το ζήτημα τούτο ενώπιον της Επιτροπής Κηδεμονιών και εναπόκειται εις την επιτροπήν αυτήν να αποφανθή επί της αρμοδιότητος της όπως επιλαμβάνεται πολιτικών ζητημάτων, ως είναι η ελληνική διεκδίκησις επί της Κύπρου".

Ομως η Βρεττανική αντιπροσωπεία στα παρασκήνια ήταν έξαλλη και οργίαζε διαμαρτυρόμενη, ώστε ο Ευάγγελος Αβέρωφ, υφυπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, να αναγκασθεί να ζητήσει συγγνώμη από τους Αγγλους (Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία των Αθηνών, Ιανουάριος **1982**, Αρχεία Φόρεϊν Οφφισ):

"Την ίδια μέρα (22 Νοεμβρίου 1951) μεγάλη διαδήλωση που έγινε στην Αθήνα υπέρ της Ένωσης κατέληξε σε αιματοχυσία.

Ο Αβέρωφ δήλωσε στον Πηκ ότι ο Μαύρος είχε κάνει του κεφαλιού του: Είχε μιλήσει για την Κύπρο, ενώ είχε πάρει οδηγίες να σιωπήσει. Ο Αβέρωφ έκφρασε στους Βρετανούς τη "λύπη" του για το περιστατικό και, στη συνέχεια, αναχώρησε για τη σύνοδο υπουργών Εξωτερικών του ΝΑΤΟ που έγινε στη Ρώμη".

Ο Αβέρωφ όμως προσπάθησε να εξηγήσει και τη στάση της Κυβέρνησης του και τις πιέσεις που υφίστατο σύμφωνα με τα αρχεία του Φόρεϊν Οφφισ:

" Πηκ, Αθήνα, 24 Νοεμβρίου, 1951/R108/103/119

Πριν φύγει για τη Ρώμη ο Αβέρωφ με κάλεσε να μου πει ότι οι φητητικές διαδηλώσεις δημιούργησαν σοβαρή κατάσταση για την ελληνική Κυβέρνηση. Επέσυρε την προσοχή μου στην επίθεση που δεχόταν η Κυβέρνηση από όλες τις μερίδες του τύπου. Είπε ότι αν ο αντιπολιτευόμενος " Ελληνικός Συναγερμός" (του Παπάγου) έθετε το Κυπριακό στη Βουλή η Κυβέρνηση θα προτιμούσε να παραιτηθεί παρά ν' αντιμετωπίσει θέμα εμπιστοσύνης".

Μια νέα προσπάθεια έκαμε ο Αβέρωφ να εξηγήσει την ελληνική στάση στον Βρετανό Υπουργό Εξωτερικών Αντονι Ηντεν, αλλά ο Ηντεν ήταν πολύ ωμός: Η Αγγλία, του είπε, δεν ήθελε να ακούσει τίποτε για το κυπριακό και πρόσθεσε πως δεν θα άλλασσε η αγγλική πολιτική εξαιτίας της Ελληνικής τακτικής.

Η συνάντηση με τον Ηντεν έγινε στη Ρώμη, μόλις οκτώ μέρες μετά τη ομιλία του Μαύρου στον ΟΗΕ στο Παρίσι. Το τι λέχθηκε αναφέρεται σε ένα έγγραφο του Φόρεϊν Οφφισ:

"Ηντεν, Ρώμη, 30 Νοεμβρίου 1951 R 1023/5/119.

Είδα σήμερα το πρωί τον Αβέρωφ, ο οποίος άρχισε τη συζήτηση μιλώντας για τις υποτιθέμενες φιλοβρετανικές απόψεις του. Στη συνέχεια είπε ότι ήθελε να μου μιλήσει ειλικρινά για ένα θέμα που βασάνιζε πάρα πολύ την ελληνική κυβέρνηση: Το Κυπριακό. Του είπα ότι είχε προειδοποιηθεί πως θα

ήταν καλύτερα, αν προς το παρόν, έβαζε στην άκρη αυτό το θέμα. Δεν είχα να του πω τίποτε για το κυπριακό.

Ο Αβέρωφ είπτε ότι ήθελε να εξηγήσει την άποψη του και να δείξει πόσο λογικός ήταν. Για παράδειγμα, δεν πίστευε ότι ήταν δυνατή η Ένωση.

Επανελάβα ότι το Κυπριακό δεν ήταν θέμα το οποίο ήμουν διατεθειμένος να συζητήσω. Ο Αβέρωφ, που δεν μου έκανε πολύ καλή εντύπωση, είπτε ότι πιθανώς να καταλάβαινα την πίεση που διεχόταν η ελληνική κυβέρνηση επί του θέματος. Ηταν, είπτε τόσο ισχυρή, που μπειί να υποχρέωνε τους Έλληνες, ν' αλλάξουν την πολιτική τους. Του είπα ότι η Ελλάδα μπορεί να αποφασίσει, ότι ήθελε, αλλά δεν επρόκειτο, εξαιτίας της, ν' αλλάξει η βρετανική πολιτική. Εν πάση περιπτώσει, η φιλία μεταξύ των δύο χωρών μας ήταν τόσο μακρά και οι αμοιβαίες υπηρεσίες που έχουν προσφερθεί τέτοιας έκτασης, που υπέθετα ότι η ελληνική Κυβέρνηση δεν θα άφηνε ένα θέμα σαν αυτό να πάρει διαστάσεις.

Ο Αβέρωφ απάντησε ότι οι νεαροί σήμερα είναι θορυβώδεις και ότι στις διαδηλώσεις που είχαν γίνει στην Αθήνα είχαν σπάσει κεφάλια. Είπα ότι λυπόμουν, αλλά ότι η βρετανική πολιτική δεν ήταν δυνατό να επηρεαστεί από το γεγονός. Όλες οι κυβερνήσεις πρέπει, που και που, να υιοθετούν αντιδημοτική στάση, χάρη του γενικότερου εθνικού συμφέροντος.

Η συζήτηση τερματίστηκε ψυχρά".

Με τους Άγγλους συμφωνούσαν και οι Αμερικανοί που με κανένα τρόπο δεν ήθελαν ανακίνηση του Κυπριακού γιατί όπως πίστευε ο αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Ντην Ατσεσον, μια τέτοια ενέργεια θα δημιουργούσε προβλήματα στους Άγγλους και φίλους πρόσθετα από εκείνα που δημιουργούσαν οι εχθροί τους.

Είναι χαρακτηριστική η αναφορά της βρετανικής πρεσβείας της Ρώμης της 4ης Δεκεμβρίου 1951 όπως παρατίθεται στα αρχεία του Φόρεϊν Οφφισ και η οποία δίνει συμπληρωματικά στοιχεία για τη συνάντηση του Αβέρωφ με τον Ηντεν και την μετέπειτα

στάση του Ατσεσον:

"Ράσσελ, Ρώμη 4 Δεκεμβρίου 1951 R 1081/111/119

Θα θυμόσαστε την ημέρα που ο Ηντεν απευθυνόμενος σε σας και σε μένα, περιέγραψε με κάποια οργή τη συζήτηση περί Κύπρου που είχε με τον Αβέρωφ. Ίσως να σας ενδιαφέρουν μερικές ακόμα παρατηρήσεις επί του θέματος. Ο αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Ατσεσον δείπνησε μαζί μας το βράδυ, της 1ης Δεκεμβρίου. Μεταξύ των άλλων προσκεκλημένων ήταν και ο Έλληνας πρεσβευτής Εξηντάρης. Μετά το δείπνο ο Εξηντάρης μίλησε για λίγο με τον Ατσεσον. Αναφέρθηκε στην Κύπρο μόνο μια φορά και με σκοπό ν' αποδοκιμάσει την έγερση του θέματος από την Κυβέρνηση του.

Όταν ο Έλληνας πρεσβευτής πήρε τον πούρο και το μπράντι του στην άλλη άκρη του δωματίου, ο Ατσεσον μίλησε μόνος του για το κυπριακό, λέγοντας ότι του είχε αναφέρει (νομίζω) ο Πολίτης στο Παρίσι. Ο Ατσεσον του είχε πει ότι αυτή δεν είναι η κατάλληλη ευκαιρία για να τεθεί το θέμα. Οι βρετανοί είχαν ήδη αρκετά προβλήματα από τους εχθρούς τους, ώστε να μην χρειάζονται πρόσθετα κι' από τους φίλους τους.

Όταν έφυγαν όλοι οι άλλοι, ο Εξηντάρης έμεινε για ένα τελευταίο ποτό και επανήλθε στο κυπριακό. Είπε ότι είχε συμβουλευτεί την κυβέρνηση του να μη στείλει τον Αβέρωφ στη σύνοδο του ΝΑΤΟ, είπε ότι ο Αβέρωφ ήταν ένας νεαρός χωρίς πολιτικό κριτήριο, τον οποίον είχε στο παρελθόν, ο ίδιος υπό τις διαταγές του και για τον οποίον δεν έτρεφε ποτέ εκτίμηση. Ο Βενιζέλος όμως τον είχε στείλει.

Όταν έφτασε ο Αβέρωφ εξέφρασε την άμεση επιθυμία του να δει τον Ηντεν. Ο Εξηντάρης προσπάθησε να τον πείσει να μη θέσει θέμα Κύπρου. Αλλά ο Αβέρωφ επέμενε με αποτελέσματα που τώρα ξέρουμε όλοι και που ο ίδιος όντας προφανώς αρκετά τίμιος δεν απέκρυψε από τον πρεσβευτή του.

Ο Εξηντάρης άνκαι συχνά είναι πληκτικός, είναι εντούτοις έξυπνος, έμπειρος και τίμιος. Το

περιστατικό τον είχε αναστατώσει και ήταν πολύ στενοχωρημένος. Προσπάθησα να τον παρηγορήσω, αν και δεν είναι κακό να γνωρίζει ότι όποιος αρχίζει να μας μιλά τώρα για Ένωση θα βρίσκει τον μπελά του".

Χλιαρή ήταν η αντίδραση και από τουρκικής πλευράς. Ο υπουργός Εξωτερικών Κιοπρουλού σαν κλήθηκε να σχολιάσει την ομιλία του Γεωργίου Μαύρου στην Επιτροπή Κηδεμονιών αρνήθηκε να προβεί σε δήλωση.

Τόνισε όμως ότι πριν από κάθε άλλο ζήτημα πρόβαλλε η ανάγκη στερέωσης ολόκληρου του συμμαχικού μετώπου και ειδικότερα της οργάνωσης του αμυντικού Μετώπου της Μέσης Ανατολής με στενή συνεργασία από όλα τα ενδιαφερόμενα μεγάλα και μικρά κράτη.

Η ελληνική αντιπροσωπεία αισθανόταν πολύ ικανοποιημένη με όσα είχε κάνει για την Κύπρο, πράγμα που μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν κάτι "πέραν των δυνάμεων" της, δεδομένης της προσπάθειας της να μη "πικράνει" την Αγγλία αλλά και χωρίς να παρουσιάζεται ως "προδότης" στα μάτια των Κυπρίων.

Το δίλημμα της ελληνικής αντιπροσωπείας καθώρισε για άλλη μια φορά ο Ιωάννης Πολίτης, που πρώτος ήγειρε το κυπριακό στον ΟΗΕ, έστω και με υπαινιγμούς και χωρίς να αναφερθεί ονομαστικά στην Κύπρο. Σε συνέτευξη του στην εφημερίδα "Παρί πρες" (Δεκέμβρης 1951 τόνισε:

" Πράγματι φρονούμεν ότι πρόκειται περί ωρίμου υποθέσεως, η οποία πρέπει να δακανονισθή. Η Ελλάς θα επροτίμα όπως ο διακανονισμός γίνη δι' απευθείας συμφωνίας με την Αγγλίαν, δεδομένων των φιλικών σχέσεων τας οποίας διατηρούμεν μετ' αυτής. Εξ ετέρου όμως έχομεν καθήκον να υποστηρίξωμεν δι' όλων των μέσων τον πόθον του ελληνικού αυτού πληθυσμού".

Γενικά όμως η ελληνική αντιπροσωπεία αισθανόταν ικανοποιημένη από τις ενέργειες της. Είπε ο Πολίτης σε μια άλλη συνέντευξη του στον ανταποκριτή της αθηναϊκής εφημερίδας " Αθηναϊκή"

την ίδια περίοδο:

"Διά την θέσιν του Κυπριακού ενώπιον της Γενικής Συνελεύσεως είχε γίνει από καιρού μελέτη υπ' εμού μετά των υπηρεσιών του Υπουργείου Εξωτερικών. Κατόπιν συζητήσεως εν τη αντιπροσωπεία, προεκρίθη διά λόγους τακτικής να γίνη τούτο εις δύο στάδια, δηλαδή να εγερθή πρώτον το ζήτημα καθ' ον ακριβώς τόπον εγένετο υπ' εμού εις την Ολομέλειαν της Συνελεύσεως, να αναπτυχθή δε κατόπιν ειδικώτερον ενώπιον της αρμοδίας Επιτροπής καθ' ον τρόπον εγένετο υπό του κ. Γ. Μαύρου. Το κυπριακό ζήτημα έπρεπε να τεθή. Και ο τρόπος καθ' ο ετέθη ήτο ο ενδεδειγμένος. Ηδη είναι ανοικτός ο δρόμος διά την περαιτέρω προώθησιν του ζητήματος. Η υπ' εμέ αντιπροσωπεία αισθάνεται ιδιαιτέραν ικανοποίησιν διότι αύτη πρώτη εχάραξε μίαν οδόν η οποία δεν αμφιβάλλω, θα οδηγήσει εις αίσιον τέρμα".

Μία τρίτη, (δεύτερη ονομαστικά) όμως αναφορά έγινε για την Κύπρο και από τον Κύπριο βουλευτή Λουκή Ακρίτα, και μέλος της Ελληνικής αντιπροσωπείας στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

Μιλώντας στην Τρίτη Επιτροπή του ΟΗΕ αυτή τη φορά ο Ακρίτας αναφέρθηκε και στο Κυπριακό σε συνδυασμό με την πατροπαράδοτη, όπως είπε, φιλία με την Αγγλία και ζήτησε όπως παραχωρηθεί στον Κυπριακό λαό το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης.

Ο Λουκής Ακρίτας ήταν γενικά πολύ ήπιος στον λόγο του και σύμφωνα με το πρακτορείο ειδήσεων "Ρόϊτερ" (18.11.1951) ζήτησε από τα Ηνωμένα Έθνη τερματισμό της βρετανικής εξουσίας στην Κύπρο και να αφεθεί ελεύθερη η νήσος να αποφασίσει για το μέλλον της.

Πρόσθετε το "Ρόϊτερ" αναφερόμενο στην ομιλία του Λουκή Ακρίτα:

"Ο Έλληνας αντιπρόσωπος στα Ηνωμένα Έθνη κ. Λουκής Ακρίτας δήλωσε μπροστά στην Κοινωνική Επιτροπή του ΟΗΕ ότι τίποτε δεν μπορεί να δικαιολογήσει την παράταση του σημερινού καθεστώτος στην Κύπρο. Ο κόσμος όλος, είπε, γνωρίζει

ότι το **81%** του πληθυσμού της Κύπρου είναι Έλληνες και ότι κατά το δημοψήφισμα του **1950** το **95%** του κυπριακού ελληνικού λαού ψήφισε υπέρ της Ένωσης με την Ελλάδα. Το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης πρέπει να παραχωρηθεί στον κυπριακό λαό του οποίου το επίπεδο του πολιτισμού είναι "τουλάχιστον ίσο με το επίπεδο του πολιτισμού εκείνων που τον κυβερνούν".

Εξάλλου σύμφωνα με το βρετανικό ραδιοσταθμό Μπι Μπι Σι ο Λουκής Ακρίτας είπε στο τέλος της ομιλίας του:

"Για χάρη της πατροπαράδοτης φιλίας μεταξύ της Αγγλίας και της Ελλάδας, ελπίζω ότι η Βρετανία θα εφαρμόσει στην Κύπρο την αρχή της αυτοδιάθεσης".

Μια τέταρτη αναφορά στην Κύπρο και στο πρόβλημα της έγινε και από ένα ανατολικό αντιπρόσωπο, τον αντιπρόσωπο της Πολωνίας Γιούλιους Κατσούχι, που μίλησε για τα δικαιώματα των Ελλήνων Κυπρίων, έπειτα από τις επαφές που είχε μαζί του η αποστολή του Εθνικοαπελευθερωτικού Συνασπισμού ΕΑΣ, της Αριστεράς, που ενεργούσε κερχωρισμένα από την αποστολή της Εθναρχίας.

Ο Κατσούχι που ήταν ο πρώτος ξένος που μλούσε για το κυπριακό τόσο ανοικτά, μιλώντας στην Πολιτική Επιτροπή (ανταπόκριση Νέου Δημοκράτη, εκφραστικού οργάνου του ΑΚΕΛ **27.11.1951**) ήγειρε το Κυπριακό και κατηγορήσε την ελληνική Κυβέρνηση ότι πρόδιδε τα δίκαια εθνικά δίκαια του Κυπριακού λαού:

"Όταν ένα τμήμα του ελληνικού εδάφους λαχταρά να ενωθεί με τη μητέρα πατρίδα, όταν ο κυπριακός λαός αξιώνει την ένωση με την Ελλάδα, η ελληνική Κυβέρνηση δεν τολμά να υψώσει τη φωνή της και να διεκδικήσει στην ελληνική αυτή νήσο, που μετατρέπεται σε ξένη στρατιωτική βάση".

Στο σημείο αυτό ο τούρκος αντιπρόσωπος που προήδρευε μάλιστα της Επιτροπής διέκοψε τον Κατσούχι λέγοντας του:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πρέπει να περιορίζεσθε στο θέμα δρ Κατσούχι.

ΚΑΤΣΟΥΧΙ: Είμαι εντός του θέματος περί

απειλών κατά της πολιτικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας της Ελλάδας κύριε Πρόεδρε. Χωρίς συστολή ο κ. Πολίτης μιλώντας προηγουμένως συγκάλυψε το ζήτημα, με σιωπή, χωρίς να αναφερθεί καθόλου στο κυπριακό ζήτημα και προτίμησε να εκτραπεί σε συνηθισμένες ακάθαρτες συκοφαντίες εναντίον της Σοβιετικής Ένωσης και των Λαϊκών Δημοκρατιών.

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ πλησίαζε προς το τέλος της.

Στο Μακάριο δεν επιρόπηκε τελικά να μιλήσει και οι λόγοι ήταν σαφείς: Οι αποικιακές δυνάμεις πίεζαν ασφυκτικά να μη ακουσθεί τόσο η φωνή του όσο και η φωνή των άλλων υποδούλων λαών.

Στα παρασκήνια παιζόταν σκληρό παιχνίδι...